

smlouvy, hned se hlásil k odběru zboží, že však po několik dní byl vždy na druhý den odkazován a že také tím mu vzešly útraty. Podle § 80 (7) žel. dopr. ř. jest však povinností železnice, aby příjemci, jenž byl zpraven o příchodu zboží, nahradila útraty vzešlé tím, že se marně pokusil zboží odebrati; tato povinnost stihá železnici bez rozdílu, zda nemohla zboží příjemci vydati, proto že se ztratilo či proto, že bylo jinam zavezeno, předpokládajíc ovšem, že příjemce o příchodu zboží zpravený splnil své závazky ze smlouvy a že požadoval vydání zboží v patřičný čas a na patřičném místě u zřízence k vydání zboží oprávněného. Byl-li žalobce takovým zřízencem vždy na druhý den odkazován a jemu vydání zboží na druhý den slibováno, přísluší mu podle § 80 (7) žel. dopr. ř. náhrada útrat těmito pokusy o odebrání zboží vzešlých, aby-li odkazován zúmyslně nebo z hrubé nedbalosti, přísluší mu podle zásady § 95 žel. dopr. ř. náhrada plné škody. Důvodnost nároku na náhradu povozů k odebrání zboží poslaných není tudíž závislou na důkazu, že vagon byl hrubým zaviněním železničních orgánů zavlečen. Okolnosti, tento nárok odůvodňující, nebyly však předchozími soudy vůbec vzaty na přetřes; rovněž nebylo objasněno a uváženo, zda-li a pokud mělo býti dělníků ke kladení parket vyslaných použito také k odvezení zboží a zda-li a pokud mzda těchto dělníků může býti zařaděna mezi útraty v § 80 (7) žel. dopr. ř. uvedené, a jak dalece také ostatní nároky jsou odůvodněny průtahem, jež podle žalobcova tvrzení zavinili železniční zřízenci tím, že mu zboží nevydali a ho k odběru zboží vždy na druhý den odkazovali, při čemž pro posouzení věci ani nebude nedůležitým též objasniti, kdy se žalobce o zavlečení vagonu dozvěděl a kdy jiné zboží objednal. Řízení zůstalo v tom směru neúplným a rozsudek v odpor vzatý neposkytuje tudíž skutkového podkladu k úsudku o zavinění železničních orgánů a k rozhodnutí, které nároky co do důvodu jsou po právu, takže jest nezbytno řízení doplniti a žalobcova tvrzení zjisti. Ale krom toho tvrzená skutečnost, že žalobce byl o příchodu zboží zpraven, že tedy vagon skutečně po nějaký čas v Břeclavě stál, a že žalobce přes to byl vždy na druhý den odkazován, a objasnění příčin, proč se tak stalo, mohou míti význam i pro úsudek o stupni zavinění železničních orgánů na zavlečení vagonu a mohou po případě vésti i k jinému právnímu posouzení žalobního nároku, než k jakému dospěli předchozí soudové na základě řízení neúplného. Dovolání sice neúplnost řízení neuplatňuje, ale brojí proti celému obsahu rozsudku pro nesprávné posouzení věci po stránce právní; spolehlivému přezkoumání rozsudku však podle naduvedeného překáží nedostatek zjištění o skutečnostech žalobcem k odůvodnění žalobního nároku uváděných. Rozsudky předchozích soudů, pokud se týkají nároků pod č. 2. až 7. zmíněných, byly tudíž podle §§ 510, 503 č. 2 c. ř. s. ve výroku o věci samé a v důsledku toho i ve výroku o procesních nákladech zrušeny a věc byla odkázána zpět soudu procesnímu, aby, doplně řízení, znovu o těchto nárocích rozhodl.

Čís. 1609.

Zaměstnavatel nesmí přepínati zaměstnancovy síly přemírou práce ani co se týče jejího množství ani co se týče jejího trvání. Z porušení této povinnosti zaměstnavatelem vzchází zaměstnanci nejen nárok na bez-

odkladné rozvázání pracovního poměru, nýbrž i s uchováním tohoto poměru nárok na náhradu škody, leč by zaměstnavatel dokázal, že mu splnění oné povinnosti bylo bez jeho viny znemožněno.

(Rozh. ze dne 4. dubna 1922, Rv II 116/22.)

Žalobce byl zaměstnán u žalovaného jako lesní orgán, bylo ho však dle tvrzení žaloby používáno ke službě i v jiných revírech, než pro který byl zřízen, a i jinak byl prací přemáhán, takže z toho nebezpečně onemocněl a musel se podrobiti operaci. Žalobu o náhradu škody o b a n i ž š í s o u d y zamítly, neshledavše na straně zaměstnavatelově viny na žalobcově onemocnění.

Nejvyšší soud zrušil rozsudky obou nižších soudů a vrátil věc prvému soudu, by ji znovu projednal a rozhodl

D ů v o d y:

Všecky tři uplatňované dovolací důvody (čís. 2, 3 a 4 § 503 c. ř. s.) jsou dány. Předem nesprávné právní posouzení, ačkoli toto ne zrovna v tom smyslu, jak dovolání uplatňuje, že totiž zaměstnavatel dle zákona ručí zaměstnanci za škodu vzniklou prací v jeho podniku vždy, bez ohledu na to, zdali zaměstnavateli nějaké zavinění přičítati lze čili nic, tedy i bezc všeho zavinění. Právem táže se odpůrce, kde jsou předpisy zákona, jež dovolání uvéstí ovšem opomenulo. T. zv. ručení z a v ý s l e d e k, na něž dovolání patrně myslí, platí dle našeho práva posud jen tam, kde je zákon výslovně uznal: kde takové normy není, nastává dle všeobecného předpisu § 1295 obč. zák. jen ručení za zaviněnou škodu. Jde tedy nejprv o to, tvrdil-li žalobce zavinění žalovaného a jaké. Strany sice nejsou povinny, uváděti předpisy zákona, o něž se jejich nárok opírá, jim stačí, uvedou-li skutkovou povahu nárok zakládající, avšak soud má dle § 417 odstavce druhý c. ř. s. ve znění zákona ze dne 1. dubna 1921, čís. 161 sb. z. a n. (čl. IV. 3 c) udati, dle kterých zákonných ustanovení věc posuzoval a výrok učinil. To nižší stolice opomenuly a z vývodů jejich, v nichž vůbec žádného právního předpisu necitují, je zřejmo, že věc neposuzovaly s hlediska onoho předpisu, který jedině tu přiléhá. Jest to předpis § 1157 obč. zák. ve znění III. novely. Aby jej bylo lze dobře pojmouti, dlužno uvéstí napřed jeho nejstaršího předchůdce, jímž jest § 74 živn. ř., který stanoví, že zaměstnavatel jest povinen, na své útraty učiniti a udržovati zařízení ohledně pracovních místností, strojů a nářadí k ochraně života a zdraví dělníků potřebná. Podobně § 18 zák. o obch. pom. § 1157 obč. zák. toto ustanovení rozšířil tak, že zaměstnavateli uložil předem ještě povinnost také služební výkony tak upravit, aby život a zdraví zaměstnance, pokud to dle povahy služby možno, chráněno bylo, a dodává ovšem i povinnost § 74 živn. ř. (§ 18 zák. o obch. pom.), také místnosti a nářadí na své útraty tak zařídit, jak k ochraně té žádoucí. K tomu přistupuje odstavec druhý, který nařizuje, že zaměstnavatel má zaměstnanci dopřáti také zotavení potřebného se zřetelem na zdraví, že nemá síly jeho tak přepínati, by tím újmu na zdraví trpěl. Tento předpis dán jest sice jen pro případ, že zaměstnanec přijat byl do domácnosti zaměstnavatelovy, nicméně slouží i k výkladu předpisu odstavce prvního, v jehož všeobecné normě, služební výkony tak upravit,

by zdraví zaměstnancovo chráněno bylo, jest již obsažen, takže tam povinnost, jím ustanovená, dopřátí zaměstnanci zotavení, ku zdraví potřebného, nemusila býti zvláště vyzvednuta. Z toho jde, že intence zákona je, že zaměstnavatel nesmí přepínati síly zaměstnancovy přemírou práce ani co se týče jejího množství ani co se týče času. Tento předpis § 1157 obč. zák. platí dle § 153, odstavec druhý třetí novely i pro všechny služební poměry v odstavci prvním téhož § 153 uvedené, pro něž dány jsou zvláštní předpisy, není-li v nich téhož ustanovení. Zákon vyhovuje tu modernímu požadavku vydatné sociální ochrany zaměstnance jako hospodářsky slabšího proti zaměstnavateli jako hospodářsky silnějším, a sesiluje ochranu, staršími předpisy v míře jen nedostatečně poskytovanou. Tuto povinnost zaměstnatel nemůže žádným způsobem se sebe svaliti nebo na jiného přesunouti, to tím méně, když § 1164 obč. zák. ve znění III. novely, nyní ve znění zákona ze dne 1. dubna 1921, čís. 155 sb. z. a n. (§ 2) jest prohlášena za právo tak nutící, že ani smlouvou stran nemůže býti vyloučena nebo omezena. Jest jen otázka, jaké následky má její porušení. Předem jest ovšem jisto, že porušení její tvoří pro zaměstnance důležitý důvod, pro něž může bez výpovědi ze služby vystoupiti (§ 1162 obč. zák. n. zn.), jak jest to v § 31 čís. 3 zákona o úř. statk. jakož i v § 26 čís. 3 zák. o obch. pom. (a i některých jiných v § 153, odstavce prvý i třetí novely citovaných zákonech) výslovně ustanoveno. Avšak tím není věc vyřízena. Kdyby zaměstnanec měl jen toto právo, nebylo by to pro něho dostatečnou sociální ochranou, neboť z pravidla nemůže, jsa ve své a své rodiny existenci jen na svůj služební příjem odkázán a po případě jiného místa ani nemaje, službu jen tak zhora opustiti, nýbrž jest ve své hospodářské malomoci nucen ve službě setrvati a zdraví své nebezpečí vydávati. Nelze tedy žalobce jen tak zhora odkázati, jak činí žalovaný, že mu bylo volno, kdykoli službu opustiti, zdálo-li se mu, že je proň spojena s újmou na zdraví. Toto příkré stanovisko odporuje sociální tendenci všech novějších zákonů o služebních poměrech, v nichž jest překonáno a humannějšími názory novější doby předstíženo. Následky porušení zaměstnavatelské povinnosti jsou tedy dále tytéž, jako následky porušení každé jiné zákonné nebo smluvní povinnosti (§ 1295 obč. zák.): *z á v a z e k k n á h r a d ě š k o d y*. Tento následek nepotřeboval zákon zvláště vytýkati, protože jest všeobecnou zásadou občanského práva, která nejen speciálními zákony o různých druzích služebních poměrů z platnosti pro ně vyjmuta nebyla, nýbrž poukazem zákonů těch na občanský zákoník jako podpůrný pramen práva k vyplnění jejich mezer (§ 42 zák. o obch. pom., § 38 zák. o úř. statk.) zřetelně v platnosti zachována byla. § 1157 obč. zák. nalézaje se sám v občanském zákoně, neměl ale potřebí, teprv na něj odkazovati. Vskutku také motivy k § 1157 (materialie str. 346, 347) samy tak na to nazírají, že nárok na náhradu škody z »kulposního zanedbání« správně řečeno ze zanedbání, neboť toto je vždy kulposní — čili kulposního opomenutí rozumí se sám sebou, a poukazují na průvodní břímě zaměstnavatele dle § 1298 obč. zák. stihající t. j. že on by musil dokázati, že mu splnění této zákonem mu uložené smluvní povinnosti bez jeho viny znemožněno bylo. Každé porušení zákonné povinnosti, čelící k tělesné ochraně zaměstnance nebo jiných osob, nebo-li zanedbání t. zv. zákonných opatrností či opatření, vedle nichž se stejnou platností uznává zákon ještě t. zv. opatrností či opatření věci přiměřená (sachgeniäße Vor-

sichten nebo Vorkehrungen § 170 lit. a), 171, 172 hor. zák., § 2 zák. o silo-strojích, § 335, 336 lit. b) a g) tr. zák. a j.) jest tedy — vyhražujíc zaměstnavateli exkulpací dle § 1298 obč. zák., zaviněním a to hrubým. Že hrubým. to vyplývá nejen z toho, že buď jest porušení to vědomé, totiž zaměstnatel svou zákonnou povinnost skutečně zná a přec jí zadost neučiní, nebo sice nevědomé, když totiž jí nezná, ale tato neznalost musí vždy považována býti za chybu hrubou, protože se o povinnostech svého oboru poučiti měl, avšak toho neučinil, což je zajisté rovněž bezstarostnost nápadná, kterou zákon právě jako hrubou vinu klasifikuje (§§ 1324, 1331 obč. zák.). Ale je na to v zákoně také přímý doklad, Hrubým zaviněním § 45 zák. o úraz. poj. dělníků jest dle motivů (Gellier 1897 str. 127) zejména zanedbání zákonných opatrností. Takovou ale jest i opatrnost § 1157 obč. zák. t. j. úprava či opatření tam vyžadované. Následky zavinění a hrubého zavinění t. j. v jaké míře náhrada škody z něho vzniklé přísluší, udány jsou v § 1324 (1323) obč. zák. Jde tedy o to, zdali žalobce žalovaného viní, že neupravil služební výkony jeho tak, aby zdraví jeho při nich újmu netrpělo. Viní. Ovšem ne citací § 1157 obč. zák., ale skutkovou povahou, kterou v žalobě líčí a na níž nárok svůj zakládá. Práví, že výslovně bylo ujednáno, že bude konati obchůzky jenom v Oboře (svědek K. potvrdil, že mu tuto práci přikázal, a neudal, že mu přikázal i jinou), že však byl vysílán na službu i do ostatních sousedních revírů, najmě do B., a že mu vedle těchto služeb byly přikazovány i práce nádebnické jako odhazování sněhu a j., a že práce jeho následkem toho trvala 12 až 14 hodin denně, že si na přetěžování pracemi stěžoval nadřízenému svému, ale že byl odbyt, že není náhradních sil, že když následkem namáhavé práce a přepínání sil v březnu 1918 onemocněl, žádal, aby po dobu nemoci nebyl na službu vysílán, ale byl opět poukázán, aby jen práci konal, a to že se opakovalo, dokonce pod vyhrůžkou, že bude z místa propuštěn, i tehdy, když neduh už propukl a lékařsky byl konstatován. Jest tedy třeba zjistiti, jaké práce byly mu ukládány, v jakém množství a s jak dlouhou pracovní dobou za den, aby se posouditi mohlo, což bude případně věci znalce, zda služební jeho výkony upraveny byly tak, aby zdraví jeho co možno bylo chráněno. Ovšem že přihlížeti při tom bude, že míra a druh práce pro osobu již ochořelou je jiná než pro osobu zdravou. Avšak nižší stolice neprovedly všech důkazů, jež žalobce o svém tvrzení nabídl, nýbrž ze svědků slyšely jen ty tři z nich, jež i žalovaný o opaku nabízel, ostatní pomínuly, a už v tom je neúplnost řízení. Zejména však nezjistily, zda a jak žalobce ochořel a musil-li práci konati i za své choroby a v které míře, a jaké to mělo následky na jeho zdravotní stav. Nebyli, ač žalobce to navrhoval, slyšení ani lékaři, kteří ho ošetřovali, ani zpráva od nemocnice nevyžádána, načež by se po provedení všech ostatních důkazů teprv ukázalo, je-li třeba důkazu znalci a jakými. Ovšem nárok na náhradu škody předpokládá, že mezi zaviněním a škodou, zde konkrétně řečeno mezi službou žalobci dle jeho tvrzení proti předpisu § 1157 obč. zák. ukládanou a jeho onemocněním pokud se týče zhoršením nemoci je příčinná souvislost. Tu rozsudek odvolacího soudu trpí vskutku vytýkaným odporem se spisy, praví-li, že souvislost ta v první stolici žalobcem tvrzena nebyla. Vždyť žalobce v žalobě výslovně praví, že onemocněl následkem namáhavé práce, ostatně prý nad smlouvu mu ukládané, a následkem přepínání sil, dále že musil pracovati i s ne-

duhem a nebyla mu dána možnost úplně se vyléčiti, a že se tím následky neduhu zhoršily až k částečné ztrátě sluchu. Důkaz znalci lékaři o této příčinné souvislosti nabídnutý rovněž nebyl proveden, v čemž je další neúplnost řízení. Doložiti dlužno, že prvý soud přijal za prokázáno tvrzení, že žalobce přijat byl do služby jako výpomocná síla s denním platem («nádeník»), a že mu lesní K. přikázal službu jako hlídači, kdežto žalobce sám tvrdí, že nastoupil jako provisorní lesní příručí, že však odvolací soud se o tom přesně nevyjádřil. Nicméně v tomto případě je tato různost stanovisek obou stran bez významu, protože, byl-li žalobce ve službě jako dělník, má místo § 1157 obč. zák., byl-li však v ní jako lesní příručí, pak má místo § 17 zák. o statk. úř. ze dne 13. ledna 1914, čís. 9 ř. zák. (§ 1), jenž obsahuje též předpis, že zaměstnavatel má se, i co se týče ú p r a v y p r á c e, postarati o to, aby zdraví zaměstnance bylo co možno chráněno. Ostatně nerozhoduje jméno, nýbrž obsah prací, k nimž byl zaměstnanec najat, nebo které mu fakticky byly přikazovány.

Čís. 1610.

Pojištění celé sklizně znamená pojištění všech složek sklizně, nikoli celé její skutečné hodnoty.

Pokud jest přípustno podpojištění úrody.

Pojištěnec není povinen dopojistiti se u téže pojišťovny, u níž byl pojištěn.

(Rozh. ze dne 5. dubna 1922, R I 386/22.)

Žalovaný pojistil roku 1917 u žalující pojišťovny M. úrodu na 10 let penízem 16.000 K. V roce 1921 pojistil úrodu dalším penízem 135.000 K u pojišťovny S., odepřev se pojistiti u žalující, jež ho proto žalovala na zaplacení pojišťovací premie z pojištěných 135.000 K. *Procesní soud prvé stolice* žalobu zamítl. *Důvody*: Žalovaná strana uzavřela se stranou žalující pojišťovací smlouvu ze dne 13. srpna 1917, dle kteréžto smlouvy byla povinna, veškeré zásoby celoroční sklizně pojistiti u žalující strany, neboť dle odstavce prvního zvláštních ustanovení pro celoroční a víceletou pojišťovací uzávěrku nájemců, pojišťuje se jen veškerý výnos sklizně a dle odstavce prvního ustanovení pro celoroční a víceleté pojišťování sklizně majitelů hospodářství zahrnuje v sobě veškerou sklizeň vlastního osevu jak steblin, tak i luštěnin, sena a píce rostlin, a pojištění vztahuje se na celkový roční výnos hospodářství. Na základě těchto ustanovení domáhá se žalobkyně zaplacení premie na žalovaném, ježto udala strana žalovaná, že má proti dříve pojištěné hodnotě 16.000 K ještě sklizeň v hodnotě o 135.000 K vyšší, v důsledku toho žalující strana požaduje na ní zaplacení premie 1434 Kč 58 h. Žalovaná strana pojistila se na tuto vyšší hodnotu sklizně u banky S. a odepřela pojistiti se na tuto vyšší hodnotu u žalobkyně a také odepřela zaplacení požadované premie. Soud má za to, že žalovaný ku placení premie v tomto případě povinen není, poněvadž nová pojišťovací smlouva ohledně vyšší hodnoty se žalobkyní nebyla uzavřena. Žalobkyně sice takovouto novou pojišťovací smlouvu, to jest připojišťovací smlouvu vyhotovila pro žalovaného, ale žalovaný ji přijati odepřel a také ji nepodepsal. Žalovaný není povinen, platiti premii z této vyšší hodnoty na základě původního návrhu smlouvy pojišťovací a